

nen, dass e Projet de loi nach wa méiglech an dëser Legislaturperiod géif gestëmmt ginn. Duerno muss ee mat wéinstens dräi Joer Ëmsetzungszäit a Bauzäit rechnen, esou dass mer dovun ausginn, dass mer déi Schoul bis zum Joer 2007 zur Verfügung hunn. Vu dass mer also 2007 da sinn, an net 2004, huet d'Regierung sech gläichzäiteg Gedanke gemaach wéi dann déi Tëschephas ka geléist ginn.

D'Madame Hennicot huet mer grad just elo nach eng Kéier gesot, dass e Projet de loi an nächster Zäit wäert déposéiert gi fir déi Tëscheleisung ze organiséieren, fir dass mer also déi Zäit vun 2004 bis 2007 iwwerbréckt kréien.

Schlussendlech wëll ech nach soen, dass d'Prévisiounen, wat d'Population scolaire an der Euro paschoul ubelaangt, bei 250 Schüler fir dat nächst Joer, bei 400 Schüler fir 2004 a bei 320 Schüler an de Joren 2005 bis 2008 leien, esou dass mer mat dem Projet de loi vun der Tëscheleisung déi Zäit bis 2007, bis déi zweet Euro paschoul da fonctionnell si kann, iwwerbréckt kréien.

Ech mengen, dat waren déi puer Saachen, déi ech vu menger Säit aus konnt dobäisetzen. Et ass mer net méiglech, dat ass net mäi Politikfeld, fir iwwert d'Politique du siège ze diskutéieren an dat war och net richtig den Objet vun der Motioun déi hei développéiert ginn ass, mä et ass selbstverständlech dass d'Regierung, och wat d'Infrastrukturen ubelaangt, gewëllt ass der Kommissioun an deenen aneren europäeschen Institutiounen, déi hei zu Lëtzebuerg sinn, déi Moyenen zur Verfügung ze stellen déi se brauchen, fir kënnen ënner gudder Bedingungen ze schaffen. Dat ass zwar e Saz dee ganz oft méi einfach gesot ass wéi da konkret op der Plaz ze realiséieren.

Ech soen lech merci.

M. le Président. - D'Diskusioun ass elo ofgeschloss. D'Motioun läit lech schréfflech vir a mir kommen zur Ofstëmmung vun der Motioun vum Här Ben Fayot.

(Interruption)

De Vote électronique ass verlaangt.

Vote

Déi dofir si stëmme mat Jo, déi dergéint si mat Neen oder si enthalte sech.

D'Motioun ass verworf mat 33 Nee- a 24 Jo-Stëmmen.

Ont voté oui: MM. Jean Asselborn, Alex Bodry, Mme Mady Delvaux-Stehres, M. Mars Di Bartolomeo (par M. Alex Bodry), Mme Lydie Err (par M. Georges Wohlfart), MM. Ben Fayot, Jean-Pierre Klein (par M. Ben Fayot), Jeannot Krecké, Lucien Lux, Mme Lydia Mutsch (par Mme Mady Delvaux-Stehres), MM. Jos Scheuer, Georges Wohlfart et Marc Zanussi (par M. Jeannot Krecké);

MM. Jean Colombero, Gast Gibéryen, Fernand Greisen, Jacques-Yves Henckes (par M. Fernand Greisen), Aly Jaerling, Jean-Pierre Koepp et Robert Mehlen;

MM. Robert Garcia, Camille Gira, Jean Huss et Mme Renée Wagener.

Ont voté non: MM. Willy Bourg (par M. Ady Jung), Lucien Clement, Marcel Glesener, Jean-Marie Halsdorf, Norbert Hauptert (par Mme Nelly Stein), Ady Jung, Paul-Henri Meyers, Mme Marie-Josée Meyers-Frank, M. Laurent Mosar, Mme Ferny Nicklaus-Faber (par M. Paul-Henri Meyers), MM. Patrick Santer, Marco Schank, Jean Spautz, Mme Nelly Stein, MM. Nicolas Strotz, Fred Sunnen, Lucien Weller et Claude Wiseler (par M. Jean-Marie Halsdorf);

Mme Simone Beissel (par M. Gusty Graas), MM. Jeannot Belling, Xavier Bettel, Niki Bettendorf, Emile Calmes, Mme Agny Durdu, MM.

Gusty Graas, Paul Helming, Alexandre Krieps, Claude Meisch, Mme Maggy Nagel, MM. Jean-Paul Rippinger, Marco Schroell (par M. Jeannot Belling), John Schummer et Théo Stendebach.

Domat wier dee Punkt ofgeschloss. Mir kommen elo zur Diskussioun vun der Proposition de révision vun den Artikelen 51 an 52 vun der Verfassung. D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. Et sief drun ernënnert, datt bei dësem Projet nom Artikel 114 vun eiser Verfassung ofgestëmmt gëtt, dat heescht datt mindestens dräi Véirel vun den Deputéierte mussen present sinn an datt de Projet mat enger Majoritéit vun zwee Drëttel muss ugeholl ginn.

Et si bis elo ageschriwwen: déi Häre Santer, Bodry, Rippinger, Gibéryen, d'Madame Wagener an den Här Urbany.

D'Wuert huet elo de Rapporteur vun der Proposition de révision, den honorablen Här Paul-Henri Meyers.

9. 5035 - Proposition de révision des articles 51, paragraphe (6) et 52, alinéa 3 de la Constitution

Rapport de la Commission des Institutions et de la Révision constitutionnelle

M. Paul-Henri Meyers (CSV), rapporteur. - Här President, Dir Dammen an Dir Hären, d'Chamber, déi als Constituante versammelt ass, soll haut hir Zoustëmmung ginn zu der Ofännerung vun den Artikelen 51, Paragraph 6, an 52, Alinéa 3, vun eiser Verfassung.

De Virschlag fir déi Ofännerung unzuhuelen ass den 10. Oktober 2002 hei an der Chamber déposéiert ginn. De Statsrot huet den 28. Januar 2003 säin Avis ofginn. Den 29. Januar 2003 huet d'Kommissioun vun den Institutiounen a vun der Révisioun vun der Verfassung deen Avis vum Statsrot analyséiert an de 5. Februar huet dëselwecht Kommissioun hire schréffleche Rapport ugeholl.

All Ofännerung vun der Verfassung ass e politeschen Akt, deen eng besonnesch Bedeitung huet. D'Verfassung steet an der Hierarchie iwwer all anere Gesetzter. Si garantéiert eis Grondrechter a regelt och d'Relatiounen tëschent den Institutiounen. Den Artikel 114 vun der Verfassung gesäit dann och vir, dass all Ofännerung mat enger qualifizéierter Majoritéit muss ugeholl ginn. Bei der Verfassungsännerung mussen dräi Véirel vun den Deputéierte present sinn an et mussen zwee Drëttel vun deene presenten Deputéierte mat der Ofännerung d'accord sinn.

Virun de Wahlen vum 1999 huet déi viregt Chamber an enger Deklaratioun vum 21. Mee 1999 115 Artikelen vun der Verfassung zréckbehalen, déi kéinten ofgeännert ginn. Dorënner waren och d'Artikelen 51 an 52. Déi zoustänneg Kommissioun vun den Institutiounen an der Verfassungsrevisioun huet déi zwee Artikelen, esou wéi och aner Artikelen, ënnersicht a si ass an hire Majoritéit zu dem Entschloss komm, datt zu dësem Zäitpunkt nëmmen de Paragraph 6 vum Artikel 51 an den Alinéa 3 vum Artikel 52 sollen ofgeännert ginn. All aner Bestëmmunge vun deenen zwee Artikelen sollen onverännert bleiven.

Elo zum Artikel 51 selwer. Am Paragraph 6 vum Artikel 51 heescht et, datt eist Land a véier Wahlbezierker agedeelt ass: de Süden, den Zentrum, den Norden an den Osten, an a Klammeren hannert deene Bezierker stinn d'Nimm vun den Hauptuerter vun de Kantonen, mä a Wierklechkeet sollen déi Nimm awer d'Limitatioun vun de Wahlbezierker duerstellen, dat heescht d'Kantonen. U sech awer

ass et esou, dass den Text net ausdrécklech seet dass déi Nimm do sech op d'Kantone bezéien. Fir dat ze preziséiere war d'Kommissioun der Meenung, dass ee soll déi Präzisioun an den Text kloer aschreien, fir all Malentendu aus dem Wee ze goen.

D'Ännerung, där d'Chamber haut zoustëmme soll, ass also reng formaler Natur. Et gëtt näischt um Artikel 51, Paragraph 6 geännert wat de Fong betrëfft. De Statsrot ass mat där Ofännerung d'accord, allerdéngs huet hien a sengem Avis drop higewisen, dass bei eis am Land de Kanton verwaltungsméisseg eigentlech keng Bedeitung méi huet, mä dass en eleng nach dozou dëngt fir d'Wahlbezierker festzeschreien.

Beim Artikel 52 gëtt den Alinéa 3 ofgeännert, deen d'Bedingungen opzielt fir gewielt ze ginn. Et ass also dat sougenannt passivt Wahlrecht, wat op engem Punkt ofgeännert gëtt. Eng vun deene Bedingungen, déi opgezielt sinn, betrëfft den Alter vun de Kandidaten. Deen Alter ass zënter der Reform vum 1972 op 21 Joer festgesat. Et gëtt virgeschloen deen Alter op 18 Joer erof ze setzen. Domat gëtt souwuel den Alter fir ze wéi wéi och dee fir kënnen gewielt ze sinn, dat heescht fir kënnen Kandidat ze sinn, deeselwechten. Et muss een och drop hiweisen, dass zënter 1975 den Alter wou ee groussjähreg gëtt och op 18 Joer festgesat ass.

Mat der Ofännerung vum Artikel 52, Alinéa 3 an duerch d'Festleeen op 18 Joer vun eise passivt Wahlalter, kritt also de jonke Bierger mat 18 Joer all seng zivil a politesch Rechter. Fir de Statsrot ass dat och d'Haaptargument, fir dem Erofsatze vum passivt Wahlalter op 18 Joer zoustëmme. Wann e jonke Mënsch mat 18 Joer all seng zivilrechtlech a sozial Rechter huet, da muss een och unhuelen, dass en zum selwechten Alter och seng politesch Rechter voll a ganz kann ausüben.

Et muss een awer och soen, dass d'Revisioun vum Artikel 52 enger allgemenger Entwécklung entsprécht, déi an déi Richtung geet vun der Ausdehnung vun de politesche Rechter op verschidde Kategorie vum Leit, déi bis elo vun deene Rechter deelweis ausgeschloss waren. Dat waren notament och déi jonk Leit vun 18 bis 21 Joer, déi zwar konnte wéi goen, déi awer net konnte Kandidat sinn. Déi Reform hei geet also an d'Richtung, wéi de Francis Delpéré gesot huet, am Sënn vun engem Suffrage „qui soit le plus universel possible“.

Déi Jonk, déi mat 18 Joer d'Méiglechkeet kréie fir bei politesche Wahlen ze kandidéieren, kréien also domat d'Unerkennung zougesprach, dass se d'Kapassitéit hunn an dass se déi politesch Verantwortung och kënnen iwwerhuelen. Mir sinn der Iwwerzeugung dass dat de Fall ass, well an der Kommissioun selwer hunn ech kee fonnt dee sech där doter Revisioun, dat heescht dem Erofsatze vum Wahlalter vun 21 op 18 Joer, widderst hält oder deen net domat d'accord gewiescht wär.

Déi Reform ass och noutwendeg an et ass d'Viraussetzung, fir dass mer d'Wahlgesetz kënnen stëmme, well am Wahlgesetz deeselwechten Alter och fir Kandidat ze sinn ageschriwwen ass.

Ech géif och mengen, dass d'Chamber där Revisioun, esou wéi dat an der Kommissioun war, mat enger grousser Majoritéit géif zoustëmme an déi Texter, déi mer proposéieren, vun den Artikelen 51 an 52 vun der Verfassung esou ze stëmme, wéi d'Kommissioun dat virgesinn huet.

M. le Président. - Als éischte Riedner ass den Här Patrick Santer agedroen. Den Här Santer huet d'Wuert.

Discussion générale

M. Patrick Santer (CSV). - Här President, Dir Dammen an Dir Hären, fir d'éischt wëll ech dem Rapporteur, dem Här Paul-Henri Meyers, am Numm vu menger Fraktioun fir säin ausféierleche schréfflechen a mëndleche Bericht félicitéieren. Och huet hien d'Diskussioun an der zoustänneger Kommissioun op dësem Punkt, mä och am allgemengen, mat senger gewinnter Fachkenntnis geleet.

(M. Jean Asselborn prend la Présidence)

Här President, mir ginn haut mam Vote vun der virleiender Ännerung vum Artikel 52 vun der Verfassung e weidere Schrëtt a Richtung vun der vollstänneger Integratioun vu jonke Wieler an dat politesch Liewen. Bis elo louchen tëschent dem Moment wou e Jonke wéi konnt goen an deem wou e konnt gewielt ginn dräi Joer. Dësen Ënnerscheed huet sech praktesch a konzeptuell erkläert. Engersäits war de passivt Wahlalter bis zur leschter Verfassungsännerung 1972 op 21 Joer festgeluecht. Deemools gouf den Alter mat deem een aktiv konnt wéi goen op 18 Joer erofgesat. Et ass eréischt no der leschter Verfassungsännerung 1972 dat d'Volljähregkeet op 18 Joer agefouert gouf.

Den Altersënnerscheed tëschent aktivt a passivt Wahlrecht geet op 1919 zréck. Anerersäits gouf dëst och erëm argumentéiert, an zwar virun allem domat, datt e jonke Mënsch zwar mam Erreeche vun der Volljähregkeet och sollt kënnen wéi goen, him et allerdéngs zu deem Moment nach u Maturitéit feelt fir mat der Verantwortung eens ze ginn, dat e Chambersmandat oder eent an engem Gemeengerot him géif operleeden. Dës Argumentatioun kann een eventuell novollzéien. Selbstverständlech feelt engem 18-Jähregen nach villes u Liewenserfahrung an en ass dacks a senger Ausbildung ënnerwee. Mat 18 Joer seng Matmënschen an enger lokaler oder esouguer nationallegislativer Assemblée ze verrieden, ass ënnert deenen Ëmstänn keen einfachen Exercice. Mä dëst sinn nëmme praktesch Reflexiounen.

Op engem méi fundamentalen Niveau ass et méi schwéier den Ënnerscheed tëschent aktivem a passivem Wahlalter ze rechtfertigen. Dat ass schwéier, well et kee juristescht Argument gëtt mat deem ee géif e gudder Grond etabléieren, den 18-Jähregen zwar d'Wahlrecht an zu Lëtzebuerg also d'Wahpflicht ze ginn, se gläichzäiteg awer fir dräi weider Joer vun der Wielbarkeet auszeschléissen.

Wa vun engem jonke Mënsch den Dicternement verlaangt gëtt, deen e brauch fir ze decidéieren, wien en d'Geschécker vu senger Gemeng oder esouguer vum Land wëllt uvertrauen, wann een engem 18-Jähregen also als e vollstännegen, informéierte politesche Choix un der Urne ofverlaangt, da misst domat an aller Logik och verbonne sinn, datt een him d'Recht gëtt sech enger Wahl ze stellen.

Mat där Verfassung, déi mer haut ofstëmme, hiewe mer den Altersënnerscheed tëschent dem aktiven an dem passivt Wahlalter op. Wéi scho gesot, mengen ech, datt dëst e ganz wichtige Vote ass, well mer domat déi vollstänneg politesch Gläichberechtigung vun de jonken Erwuessene realiséieren. Mat 18 ass ee voll strafmündeg, et kann ee vun engem verlaangen seng Responsabilitéit fir seng Akten ze iwwerhuelen, et kritt een esouguer eng vollstänneg Verfügbarkeet iwwer säi Patrimoine. Just ee Recht, e wichtegt, wann net de Wichtigsten an enger demokratescher Gesellschaft, war bis haut den 18-Jähregen net ginn. Dat war

dat sech wielen ze loosse. Nodeems all aner Rechter an och Flichten awer deenen 18-Jähregen ginn an operluecht sinn, compléiere mer dëse Mosaik mat deem leschte Steen deen nach gefeelt huet, nämlech dee vun der Wielbarkeet.

Här President, et gouf och déi, déi gemengt hunn, fir d'Participatioun vun de Jonken um politesche Liewen nach ze fördern, soll een de Wahlalter nach weider erofsetzen. 16 oder 17 Joer sinn do als méigleche Stéchalter zirkuléiert. D'Kommissioun huet dës Iddien net zréckbehalen a meng Fraktioun war där Propos och net positiv gesënn, aus deeneselwechte Grënn eigentlech, déi eis zu enger positiver Haltung géintiwwer dem Erofsatze vum passivt Wahlalter op 18 Joer motivéiert hunn. Fir eis sollt et nëmmen ee Majoritéitsalter ginn, un deen zivil a politesch Rechter geknappt sinn. Dat sinn zu Lëtzebuerg 18 Joer. Wann ee mat deem Alter erwuesse gëtt am Sënn vum Erlaange vun alle Rechter a Flichten, déi d'Erwuessene liewen engem zougesteeet, Bestietnes, Verfügbarkeet vu sengem Patrimoine, Stroffäegkeet an esou weider, da muss et och dësen Alter a kee méi fréie sinn, mat deem ee politesch kapabel gëtt, dat heescht wéi ka goen a gewielt ginn.

Den Antrëtt an den Alter vun der Volljähregkeet ass e wichtige Punkt am Liewe vun engem jonke Mënsch, mat deem och d'Integralitéit vun Attribut vum Erwuessene liewe soll verbonne sinn. Dozou gehéiert deen an enger Demokratie fundamental wichtige vun der Participatioun um politesche Liewen.

Zwar goufen an anere Länner Experimenten mat enger weiderer Senkung vum Wahlalter gemaach, mä dës Experimenten hunn definitiv net déi Resultater gezeitegt, déi hir Initiatoren sech erhofft haten. Weder d'Engagement vun de Jonken un d'Politik nach hir effektiv Participatioun u Wahlen, an dat ware meeschtens Gemengewahlen, weisen aus, datt d'Wiele mat 16 Joer eng Moosnam ass, mat där ee massiv Jugendlecher fir dat demokratescht Liewe ka begeeschten.

Déi Revisioun vun der Verfassung, déi mer haut stëmme, ass domat an eisen Ae grad esou sënnvoll wéi ausreechend. Sënnvoll fir gläich Rechter fir all erwuesse Bierger, och déi 18-Jähreg, an eise Land ze schafen, ausreechend, well een de Wahlalter sollt op déi Erwuessene limitéieren.

D'CSV-Fraktioun wäert also dës Verfassungsrevisioun stëmme.

Ech soen lech merci.

M. le Président. - Merci, Här Patrick Santer. Nächste Riedner ass den Här Alex Bodry.

M. Alex Bodry (LSAP). - Här President, Dir Dammen an Dir Hären, mat dëser virgeschloener Verfassungsreform setze mer eis Aarbechten hei als Chambre constituante fort, fir mat Etappen no an no eng Moderniséierung vun eise Verfassungstext virzehuelen.

D'Majoritéit huet déi Iddi opginn, déi se 1999 lancéiert hat fir eng global Reform vun der Verfassung ze maachen, déi da géif dem Vote vun de Wieler virgeluecht ginn, mä mir hunn eis an der Kommissioun gemeinsam drop verstannt, dass mer géife Kapitel fir Kapitel de Verfassungstext duerchforsten an do wou et néideg ass dann déi punktuell Ännerunge vun eiser Loi suprême virzehuelen.

De Rapporteur, den Här Meyers, huet am Detail erläutert ëm wat et hei geet. Och ech wëll him am Numm vu menger Fraktioun merci soe fir déi Aarbecht, déi en an deem heite Punkt gemaach huet. Ech kann dofir mech op e puer Aspekter vun dëser Verfassungsreform beschränken.

Dee wichtigste Punkt virgeho. Dat ass am Fong d'Modificatioun

vum Artikel 52, Ofsaz 3, vun eiser Verfassung, wou eigentlech de Wee fräi gemaach gëtt, ech géif soen endlech fräi gemaach gëtt, fir de Mindestalter beim passive Wahlrecht vun 21 op 18 Joer erofzesetzen. An Zukunft kann ee mat 18 Joer Kandidat fir d'Chamberwahle sinn. Dëst Kapitel vun der Verfassung betrëfft eigentlech nëmmen d'Wahle fir d'Chamber, mä wa mir an deenen nächsten Deeg d'Ofännerung vun eise Wahlgesetz stëmmen, da kann een och fir d'Kommunalwahlen a fir d'Europawahlen an Zukunft Kandidat gi wann ee mindestens 18 Joer huet.

Domat ass ënner anerem enger Fuerderung Rechnung gedroen, déi zënter enger Rei vu Joren an der Politik scho geäussert ginn ass. Bal sämtlech Parteien haten déi dote Fro an hirem Wahlprogramm vun 1992 drastoen, mä och an der viregter Legislaturperiod sinn et Gesetzesinitiative ginn, ass et och senger Zäit e Pabeier gi vum Jugendministère, wou sech ganz kloer ausgeschwat ginn ass fir d'Erofsetze vum passive Wahlrecht vun 21 op 18 Joer. Déi viregt Regierung hat prinzipiell, opgrond vu mengem Virschlag, schonn decidéiert fir déi néideg Schrëtt ze huelen, fir dass kënn d'Verfassung ëmgeännert ginn an dass da kënn déi dote legislativ Modificatioun och ëmgesat ginn.

Dëst ass eigentlech déi drëtt Etapp an der Festleegung vum passive Wahlrecht an der Geschicht vun eise allgemenge Wahlrecht. 1919 long deen Alter bei 25 Joer. En ass 1972 op 21 erofgesat ginn, a schlussendlech elo am Joer 2003 wäert en op 18 Joer festgeluecht ginn. Domat bewege mir eis an enger gewëssener Logik, enger interner Logik, géif ech soen, andeem ee seet, dat passivt Wahlrecht gëtt mat dem Groussjähregkeetsalter gläichgestallt. Dat schéngt mir eigentlech eng ganz normal Saach ze sinn. Dat war iwwregens och 1972 de Fall, well 1972, wéi d'Modificatioun vun der Verfassung virgeholl ginn ass, fir de passiven Alter op 21 Joer fest ze setzen, do war deemools d'Majoritéit bei 21 Joer. Et huet leider iwwer 30 Joer gedauert bis mir dann deen, mengen ech, logesche Schrëtt maachen an eigentlech d'Recht fir Kandidat ze si bei minimal 18 Joer festleeën.

Mä et ass net nëmmen eng intern Logik, där mir hei noginn, et ass och eng Logik am internationale Verglach. Ech hat mer 1997 d'Méi gemaach e bëssen ze kucke wéi et dann an Europa ass, an do stellt ee fest, dass an der Majoritéit vun de Länner - net an alle Länner, mä an der Majoritéit vun de Länner - ganz kloer d'Tendenz ass, deeselwechten Alter virzugeset fir dat aktiivt wéi fir dat passivt Wahlrecht, esou dass mer also hei an enger Logik eis befannen, wa mer dës Konstitutionsreform virhuelen.

Ech sinn awer och grad esou sécher, dass et net bei dëser Reform wäert bleiwen an dass déi Festsetzung op 18 Joer eng Fro ass, wou déi nächste Chamberen am Laf vun de Jorzénge sécherlech wäerten nach eng kéier drop zrëckkommen. Dat schéngt mir besonnesch richtig ze si fir dat aktiivt Wahlrecht, wou ech net onbedingt deen absolute Lien wëllt hierstelle mat der Groussjähregkeet, wéi dat mä Virriedner, den Här Santer, gemaach huet. Dat war jo och net 1972 de Fall. 1972, wéi d'aktiivt Wahlrechtmindestalter op 18 Joer festgesat ginn ass, do war d'Majoritéit nach bei 21 Joer, dat heescht och schonn an der Vergaangenheet war et de Fall, dass eng Differenzierung gemaach ginn ass tëschent dem Alter vun der Groussjähregkeet an dem aktive Wahlrecht. Ech mengen also, dass mat der Zäit och no an no zu Lëtzebuerg sech wäert méi eng staark Bewegung maachen, zumindest wat dat aktiivt Wahlrecht ass, fir och eng weider stufeweis Reduzéierung vun deem Mindestalter virzehuelen.

Mir schéngt et awer virun allem wichteg ze sinn, dass een der Rei no fiert an net hannen ufänkt. Menger Ansicht no kann d'Erofsetze vum aktive Wahlalter an Zukunft net den Ufank vun enger Bewegung sinn, mä eigentlech den Endpunkt vun enger Bewegung. Wat mir also brauchen ass e Gesamtkonzept, wéi mir déi jonk Leit un d'Politik eruféieren, wéi mer se un d'Décisionsprozesser eruféieren a mat kënnen integréieren. Dofir hate mir ënnert der viregter Regierung e Programm opgestallt mat Jugendgemeengepläng, mat Jugendgemengeréit, mat Jugendforen, mat enger Rei vun Initiative fir d'Bedelegung vun de Jugendleche méi grouss ze maachen a méi systematesch virzegesinn. Ech mengen, et ass an där doter Linn, wou och weider muss an deenen nächste Jore geschafft ginn. Da kann ee sécherlech iwwer eng weider Etapp vun der Erofsetzung vum Wahlalter schwätzen. Fir de Moment schéngt mer dat verfréit ze sinn. Dat ass jiddefalls d'Positioun vun der grousser Majoritéit vu menger Fraktioun.

Wou mir müssen drop oppassen, dat ass, wa mir déi Modificatioun un der Verfassung maachen a wa mer gläichzäiteg och eis normal Gesetzgebunge reforméiere ginn, dass mir dann awer eis Textformulatiounen ofstëmmen. An do muss ech mat Bedauere feststellen, dass et mir schéngt wéi wann eis dat net 100%eg an deem heite Fall gelonge wär. Ech hunn nämlech festgestallt, dass an deem Gesetzesprojet 4885 iwwert d'Reform vun eise Wahlgesetz, wou mir jo och an deenen nächsten Deeg wäerten diskutéieren, stoen hunn, bei de Chamberwahlen, de Gemeengewahlen an den Europawahlen, bei de Konditiounen fir dat passivt Wahlrecht „...être âgé de 18 ans accomplis au jour de l'élection“. Mir setzen hei an de Verfassungstext eran, wann d'Chamber dat guttheescht: „...être âgé de 18 ans accomplis“, ouni deen Zousaz „au jour de l'élection“.

Ech hätt, muss ech éierlech soen, et méi elegant a méi richtig fonnt, wa mer schonn esou Texter aschreiwen, dass mir dann déiselwecht Textformulatioun gebrauchten an net am ale Gesetz dat eent stoen hunn an an der Constitutioun eppes anescht stoen hunn. Dat schéngt mer besonnesch wichteg ze sinn an Zäite vu Verfassungskontroll, dass ee probéiert déi Texter do besser ze koordinéieren. Dee Versuch ass an deem heite Fall fehlgeschloen. D'Konsequenze si fir mech net dramatesch, mä et ass, muss ech soen, keng optimal Aarbecht déi hei geleescht ginn ass. Et wär besser gewiescht, et hätt een iwwerall deeselwechten Text gehat, da geet een ale Schwierigkeete vun Interpretatioun aus de Feïss. Dat ass eis hei gemeinsam, muss ech soen, an ech wëll do kengem eng besonnesch Schold zouweisen, net gelongen.

Et schéngt mir awer besonnesch wichteg ze sinn, wa mer elo dee Schrack maache mat der Reform vum passive Wahlalter, dass mir dat net nëmmen duerchzéie bei de politesche Wahlen, wéi et elo virgesinn ass, mä dass an darselwechter Iddi a sämtlechen Texter wou Wahle stattfannen, wou also och ee ka Kandidat sinn, den Alter elo op 18 Joer muss festgeluecht ginn. Dat gëllt fir d'Sozialwahlen. Dat gëllt fir d'Wahle fir d'Berufschamberen. Dat gëllt fir d'Wahlen an de Betriber, fir d'Delegatiounswahlen. Do hu mir nach oft an eisen Texter déi al Limité stoen. Dat geet net. Mir müssen, conforme zu deem Gedanken dee mir eis hei ginn an zu där Logik mat där mer ufänken ze schaffen an der Verfassung, sämtlech spezifesch Texter upassen, an dofir d'Opfuerderung vun eiser Säit un d'Regierung och do aktiv ze ginn an hirer eegener Logik, an eiser Logik, an déi néideg Virschléi ze maache wat d'Ofännerung vun anere Gesetzestexter ugeet, haaptsächlech am Sozial-

beräich, wou et sech ëm Wahlen handelt a wou och do d'Bedingunge vun dem passive Wahlrecht fir Kandidat ze si müssen déiselwecht sinn, dat heescht och do musse mir vun 21 Joer op 18 erofgoen, well soss ergëtt dat Ganzl kee Sënn.

E puer Wuert nach zu der geplangter Modificatioun vum Artikel 51.6, wou et méi ëm d'Formulatioun geet wéi ëm de Fong. Effektiv ass et esou, an ech sinn net ganz onschëlleg un där heiten Ännerung, dass, wann een haut den Text vum Artikel 51.6 liest, een Ausstehenden net verstoe ka wéi eis Wahlbezierker zesumme gesat ginn, well do nëmmen einfach Uertschaftsnimm drastinn, an et steet néierens dass dat eigentlech de Chef-lieu ass vun de Kantonen, déi zu deene Wahlbezierker gehéieren.

Dat verstinn déi Leit, déi hei am Lëtzebuurger Ëmfeld kënneg sinn, mä en Ausstehenden, deen dat dote liest, kann dat doten net verstoen. Och do war d'Meenung vun eiser Fraktioun am Moment, wou mer jo e Verfassungsgericht, eng Verfassungskontroll hunn - a mir sinn net méi spéit wéi d'lescht Woch gewuer gi wéi haart dass heiansdo kënnen déi Uerteeler vun engem Verfassungsgericht ausfallen -, dass ee wa méiglech sech muss prezis Texter ginn an d'Interpretatiounsrumm esou kleng wéi méiglech halen. Et ass an deem Sënn wou mer selbstverständlech mat d'accord sinn, dass an deem Artikel do preziséiert gëtt, dass et sech bei der Opzielung, déi bei de Wahlbezierker ass, ëm d'Kantonen handelt.

Déi Alternativ, déi mer gehat hätten - well et kann ee jo soen: „Wat soll dee Kanton eigentlech nach haut bedeuten?“, an et si vill Leit, déi dat soen -, wier gewiescht sämtlech Gemengen opzezielen déi zu deem Wahlbezierk gehéieren. Ech mengen aus Lieserlechkeet vun der Verfassung léisst sech hei awer de Réckgrëff op de Kanton rechtfertegen. Dofir si mer d'accord fir mat op deen dote Wee ze goen.

Et huet sech an der Diskussioun an der Kommissioun erausgestallt, dass keng Verfassungsmajoritéit fir de Moment do ass, fir aner méi déifgräifend Modificatiounen un eise Wahlssystem, respektiv un eiser Opdeelung vun de Wahlbezierker virzehuelen. Do gëtt et Positiounen vun där enger oder vun där anerer Partei. Et gëtt och an de Parteie verschidde Meenungen zu deem dote Punkt.

Ech wëll hei nëmmen déi puer Iddien oplëschen, déi emol esou am Raum doruechter schwiewen. D'Iddi fir een eenzege Wahlbezierk aus Lëtzebuerg ze maachen, wéi mer et jo scho bei den Europawahlen hunn. Et ass d'Iddi fir véier Bezierker bestoen ze loossen, mä en neien Découpage ze maache vun deene Bezierker, eenzel Gemenge also ze transféiere vun engem Bezierk an deen aneren. Et ass d'Iddi do fir e fënnefte Wahlbezierk ze maachen, de Wahlbezierk Westen, wouvu schonn emol Rieds war. An et ass eng aner Iddi do, déi eigentlech déi ass, wou ech perséinlech kënn mat op dee Wee goen, dass mer eis an der Logik weider bewegen an eise Leitprogramm vun der Landesplanung, wou mer nach nëmmen e Projet hunn, Här Minister, mä wou deemächst dann och wäert en definitiv Programm entstoën.

Wann dat dann esou bleift wéi et geplangt war, hätt mer sechs Planungsregionen an et wier eigentlech an der Logik, wa mer déi Regionalopdeelung bis un d'Enn denken, dass een do och déi politesch Réckschlëss dorausert ziit an dass een da géif dohinner goen, wann ee wëllt u Wahlbezierker festhalen, an eigentlech op sechs Wahlbe-

zierker géif kommen, dat heescht dass een déi Planificatiounsopdeelung vum Land a verschidde Regionen als Grondlag hält fir och d'Wahlbezierker festzeleeën. Et ass sécherlech ze fräi fir haut schonn deen dote Schrëtt ze maachen, mä et ass awer à long terme eng Méiglechkeet fir dat ze maachen, wann een déi Planungsregionen seriö hëlt.

(Interruption et hilarité)

Ech ginn hei eng perséinlech Meenung erëm. Ech weess, dass den Här Fayot déi Meenung net deelt, mä den Här Fayot huet awer och keng majoritaire Positioun bei eis an der Partei.

■ Une voix.- Très bien.

(Coups de cloche de la Présidence)

■ M. Ben Fayot (LSAP).- Här Bodry, mir sinn am 21. Jorhonnert an net am 19. Jorhonnert.

(Hilarité)

■ M. Alex Bodry (LSAP).- Ech gleewen awer, Här Fayot, méi un d'Regionen hei zu Lëtzebuerg wéi un d'Bäibehale vun 118 Gemengen hei am Land. Ech mengen dass et éischer wäert op deen dote Wee goe wéi op en anere Wee. Ech gleewen och ni, dass mer jee eng Gemeng nëmme wäerten hei zu Lëtzebuerg hunn.

Et muss ee feststellen, dass mer op deem dote Punkt, wéi gesot, eréischt am Ufank vun eisen Debatte sinn. Mir fanne kee Konsensus fir do weide rze kommen an d'Verfassungsreformen hei zu Lëtzebuerg maache sech eben op deem klengste gemeinsamen Nenner, an dat ass dat wat mer hei virleien hunn. Eis Fraktioun wäert dat dote stëmmen.

■ Une voix.- Très bien.

■ M. le Président.- Merci, Här Bodry. Den nächste Riedner ass den Här Rippinger. Här Rippinger, Dir hutt d'Wuert.

■ M. Jean-Paul Rippinger (DP).- Merci, Här President. Här President, Dir Dammen an Dir Hären, als Member vun enger Fraktioun, déi heibannen déi zwee jéngst Deputéierten huet, ass et jo eng Selbstverständlechkeet, dass mir zu esou engem Text Jo soen.

(Brouhaha général)

Dat ëmsou méi, wou nach en anere fréiere jonken Deputéierten an der Regierung ass, dee mat enger Modificatioun vun deem Artikel vun der Constitutioun komm ass, den Här Eugène Berger, deen 1995 eng Proposition de loi gemaach huet fir dat passivt Wahlalter vun 21 op 18 erof ze setzen. Ech kann do nëmmen der Oppositioun soen, dass déi Proposition de loi esou e Sort kritt huet wéi hir Propositions de loi an dëser Legislatur ni ee kréien, dat heescht keen Avis vum Conseil d'Etat, a si ass iwwerhaapt emol net hei exposéiert ginn am Plenum.

D'Revisioun vun eiser Verfassung, déi mer haut stëmme sollen, Här President, bréngt eigentlech zwou Ännerungen. Fir d'éischt ginn elo emol d'Wahlbezierker spezifesch unhand vun de Kantonen definéiert an zweetens gëtt den Alter fir dat passivt Wahlrecht op 18 Joer erof gesat.

Wat déi éischt Ännerung ubelaangt, esou geet et hei, géif ech soen, trotz allem nëmmen ëm en einfache Formalismus. Virrun ass sech an eiser Constitutioun implizit op d'Kantone referéiert ginn. Elo ass déi Referenz explizit. Op dësem Punkt gëtt also déi rigide Verfassung, déi mer hunn, méi prezis. Et kann ee sech d'Fro stellen - an ech menge mä Virriedner huet déi gestallt -, ob eng Referenz op d'Kantonen iwwerhaapt néideg ass, vu dass d'Kantonen als juristesche Entitéit hir Bedeutung schonns laang verluer hunn. De Statsrot huet och näischt géint d'Uwen-

dung vun der Notioun vum Kanton bei der Definitioun vun de Wahlbezierker.

Verschidde Grënn schwätze fir d'Uwendung vun der Notioun vum Kanton. Éischtens ass de Kanton nämlech schonns am Artikel 2 vun eiser Constitutioun als administrativ Ennerdeelung vun eise Land virgesinn. De Kanton gëtt op senger Säit erëm benotzt fir aner territorial Ennerdeelungen ze bestëmmen. Drëttens de Begrëff vum Kanton ass fest an den Traditiounen vun eise Land verankert an d'Ofschafe vun dëser Notioun géif bei engem Deel vun eiser Populatioun, mengen ech, net gutt ukommen.

(Interruption)

Vläicht och net nëmmen déi.

An dem Projet de loi iwwert déi fräiwëlleg Fusioun vun de Gemenge gëtt sech erëm op de Begrëff Kanton referéiert. Mä Virriedner huet dat gesot an dat kann ech nëmme bestätegen, dass keng Partei bereet gewiescht ass, oder dass mir an der Kommissioun keng qualifizéiert Majoritéit kritt hunn, fir aner Ännerungen un deem Artikel virzehuelen.

Ech weess net wéi et lech geet, mä ech ginn alt heiansdo drop ugeschwat, wéi d'lescht kéier zu Miersch an enger Versammlung, dass d'Kandidaten, déi aus deem Kanton kommen, der Meenung si si hätten eigentlech, esou wéi d'Bezierker agedeelt sinn, keng Chance vis-à-vis vun aneren Deputéierten, déi am Zentrumsbezierk kandidéieren, wéi zum Beispill déi vun der Stad Lëtzebuerg, wou méi e grouss Wielerpotenzial ass. Dat ass eppes dat mer ëmmer erëm vun deene Kandidaten gesot kréien. Datselwecht soll och zum Beispill gëlle fir de Kanton Capellen. Do ware jo emol Bestriewunge fir de Kanton Miersch an de Kanton Capellen an ee Bezierk zesummenzeleeën.

Ausser deene Gréngen, déi eng aner Proposition gemaach hu fir aus dem ganze Land ee Bezierk ze maachen, ass et awer elo esou dass sech keng Majoritéit fonnt huet fir an der Andeelung vun de Bezierker zu dësem Zäitpunkt eppes ze änneren. Och meng Partei wollt dat net - dat muss ech ganz kloer hei soen -, och net zu deem Punkt, wat d'Zuel vun den Deputéierten hei am Land ubelaangt.

Nach kuerz, wat elo d'Erofsetze vun Alter vun dem passive Wahlrecht betrëfft, muss ech bemierken, dass et do zwou Propositions de loi waren, engersäits déi vun dem Här Berger, mä awer och - an et wonnert mech e bëssen, dass d'Sozialisten net dovunner geschwat hunn - eng vun Här Kollwelter a vum Här Zanusso 1996, déi dat passivt Wahlrecht...

■ M. Jos Scheuer (LSAP).- ...déi vum Här Berger.

■ M. Jean-Paul Rippinger (DP).- Vun där hunn ech virdru geschwat. Du waart Dir vläicht just dee Moment net heibannen. Den Här Berger huet der och zwou eragin.

■ M. Jos Scheuer (LSAP).- Doino, deen huet sech ugehong.

■ M. Jean-Paul Rippinger (DP).- Neen, dem Här Berger seng ass vun 1995. An der Sëtzung vum 7. Dezember 1995 huet den Här Berger seng hei déposéiert. Déi aner Proposition de loi, déi vum Här Kollwelter a vum Här Zanusso, ass an der Sëtzung vum 7. Mäerz 1996 deposéiert ginn. Déi zwee Deputéierte wollten d'Passivwahlrecht och op 18 Joer erof setzen an dat aktiivt Wahlrecht op 17.

Mä Virriedner huet elo dovun geschwat, de Wahlalter erof ze setzen op 16 Joer. Dat muss ee sech iwerleeën. Elo besteet natierlech eng gewësse Similitude an deem wat d'Bedeutung ass vun dem Erofsetze vun dem passiven an dem aktive Wahlgesetz. Et sinn eng

ganz Rei vu wichtege Grënn déi dofir schwätzen. Och de Rapporteur, deem ech villmools merci soe fir säin excellente schrëftlechen a mëndleche Rapport hei, huet dovunner geschwat.

Éischtens gesäit jo d'Reform vum Wahlgesetz, déi mer mar décidéieren, dës Annerung vir. D'Emancipatioun vun eiser Jugend. Mir wëlle se méi fréi mat dem politesche Liewen a Kontakt komme loosse. Mir wëlle se dorunner deelhuele loosse. Ech mengen de Wëllen ass do. Et ass selbstverständlech och un hinne fir vun där Geleeënheet ze profitéieren a fréizäiteg aktiv um politesche Liewen deelzehuelen.

De Fait, dass déi Differenz tëschent der ziviler Groussjähregkeet mat 18 an der politescher Groussjähregkeet mat 21 jo dee Moment trotz allem eng gewësse Kontradiktioun duergestallt huet, schafe mer elo of. Et ass och net evident ze justifizéieren firwat ee mat 18 Joer dat aktiivt Wahlrecht kritt an eréischt mat 21 dat passivt. Mir hunn eis also do adaptéiert. An dat war och déi allgemeng Tendenz an der Europäescher Unioun, d'Erofsetze vum Alter wou ee sech ka fir déi legislativ Wahle presentéieren.

Dat si grosso modo déi Ursache firwat mer eis Verfassung, déi jo och an deene leschten 20 oder 30 Joer, vun 1972 un, e puermol do geännert ginn ass, eben elo op een Nenner brénge beim aktiven a passiven Wahlrecht. An esou wéi meng Virriedner dat hei gesot hunn, ass et eng Selbstverständlechkeet, dass mir als Fraktioun dësen Text an dës Modificatioun vun den Arti-

kelen 51 an 52 vun eiser Verfassung stëmme wäerten.

Ech soen lech merci.

■ **M. le Président.**- Très bien. Merci, Hâr Rippinger. Den nächste Riedner ass den Hâr Gibéryen.

■ **M. Gast Gibéryen (ADR).**- Merci, Hâr President. Dir Dammen an Dir Hären, fir d'éischt wëll ech och vun eiser Säit aus dem Hâr Paul-Henri Meyers merci soen - hien huet sech lues a lues spezialiséiert als Rapporteur an de Verfassungsfroen - fir säin explizite Rapport, deen hien eis hei gemaach huet, a wou een zumindest dee juristesche Volet, wat déi Ännerungen ubelaangt, net ka besser hei erklären. Et huet ee sech dofir deem besser och unzeschleissen, wat hei an den Artikelen 51 an 52 vun eiser Constitutioun geännert gëtt.

Mir wëssen, dass mer am Schluss vun der leschter Legislaturperiod praktesch all bis op e puer Artikelen vun eiser Constitutioun fräi ginn hate fir ze reforméieren an dass eis zoustänneg Kommissioun am Parlament periodesch elo hei an d'Chamber kënnert fir eis dann ebe Propositionen virzeleeën a wou bis haut, esou wäit ech mech erënnere kann, an dëser Legislaturperiod ëmmer e Konsens fonnt ginn ass, esou dass vun alle Fraktiounen déi Ännerunge konnte gedroe ginn. Esou ass dat, mengen ech, och dës Kéier de Fall. Ech bréngen op jidde Fall och vun eiser Säit aus d'Zoustëmmung fir déi Ännerung vun dësen zwee Artikelen vun eiser Constitutioun hei virzehuelen.

Et ass eng Iddi, déi och, wéi virdru gesot ginn ass bei deenen anere Parteien, bei eis am Wahlprogramm stung, fir dat passivt Wahlalter op 18 Joer erof ze setzen. Mir hunn eis an eisen Diskussiounen deemools dergéint ausgeschwat fir ënnert déi 18 Joer erof ze goen, well mer awer e Parallelismus tëschent dem Wahlalter an der Volljähregkeet zéie wollten a well mer jo och wëssen, dass, wa mer ënnert déi 18 Joer gaange wieren, dat eiser Meenung no hätt misse zur Konsequenz kréien, dass iwwert d'Groussjähregkeet hätt misse diskutéiert ginn.

An do gëtt et jo dann net nëmme Rechter, déi ee kritt hätt, mä et wär och eng ganz Rei vu Flichte ginn, déi een dann hätt misse Jugendlecher ënner 18 Joer zoukomme loosse. Ech denken nëmmen doru fir Kontrakter ze maachen. Ech denken awer och u Prozesser an hirem Uerteel, wou d'Mannerjähregkeet jo awer, kann ee soen, quasi e Virdeel nach ass virun der Groussjähregkeet, esou dass een do am Fong ka soen, dass hei dee Parallelismus aktive/passive Wahlalter mat der Groussjähregkeet eng richtig Iwwerleeung ass.

Mir sinn och frou dass mer dësen Artikel änneren ier mer mar d'Wahlgesetz änneren. Mir kënnen eis erënnere, dass mir och eng Kéier hei an der Chamber, zwar net mat eiser Zoustëmmung, de Maastrechter Vertrag fir d'éischt gestëmmt haten an dunn uschleissend si mer higaangen an hunn d'Constitutioun geännert, wat sécherlech net dee richtege Wee war.

D'Fro déi ee sech hei ka stellen ass - ech hat elo och mam Hâr Meyers doriwwer Rieds -, dass een am Fong weess, dass mer mat Wielerlëschte fueren an d'Wielerlëschte fir Wieler ze si ginn am Prinzip vun deem Joer virdru geholl. Am Gesetz, wat mer mar hei wäerte stëmmen, steet dran, dass een als Kandidat, also fir dat passivt Wahlrecht ze hunn, muss „être âgé de 18 ans accomplis au jour de l'élection“.

Et kann ee sech also reng theoretesch als Kandidat opstellen, ouni dass een zum Zäitpunkt, wou ee seng Kandidatur stellt, déi 18 Joer huet, mä et muss ee se hunn den Dag wou d'Wahle sinn. Fir Wieler ze si muss een am Prinzip op der Wielerlëscht stoen. Déi Wielerlëscht gëtt am Prinzip dat Joer virdrun opgestallt, esou dass een am Fong fir wielen ze goe muss op der Wielerlëscht sinn a quasi an der Regel iwwer 19 Joer hunn. Par contre kann ee Kandidat sinn ouni onbedéngt mussen op der Wielerlëscht ze stoen.

Et kann een awer opgrond vun enger Demande higoen, wann een nach net op der Wielerlëscht ass an et huet een den Dag vun der Wahl 18 Joer, a sech op d'Wielerlëscht zousätzlech aschreiwe loosse. Et ass op jidde Fall eng relativ komplizéiert Prozedur wéi mer se do hunn an et huet och warscheinlech jidderee se richtig elo verstanen, wéi ech se eventuell vläicht richtig elo hei erkläert hunn. Ech ginn dovunner aus, dass mer mar an der Debatt iwwert d'Wahlgesetz deen dote Punkt, deen dach awer e besse paradox a sech schéngt, hei dierfe belichten.

Richtig ass awer, wa mer d'Ëmfroe kucken, dass d'Jugend jo un der Politik net onbedéngt mat enger iwwerwältgender Majoritéit interesséiert ass. Doduerch dass mer elo d'Méiglechkeet schafen dass Jugendlecher vun 18 Joer u kënnen Kandidat ginn, interesséiere sech vläicht verschidden Deeler vun der Jugend méi fréi fir d'Politik. Dat ënner anerem, well eben och Kolleginnen oder Kollegeen aus hirer Alterskategorie als Kandidat bei esou Wahle figuréieren. Dat gëtt vläicht e positiven Effet op d'Jugend insgesamt, wa se an déi Richtung goe wëllt.

Ech gleewe kaum, dass mer esou séier doriwwer diskutéiere wäerte fir ënnert déi 18 Joer eng Kéier ze goen, souwuel wat dat passivt wéi dat aktiivt Wahlrecht ubelaangt. Mir müssen ëmmerhi bedenken, dass et elo 30 Joer gedauert huet zënter dass mer dat passivt Wahlrecht vu 25 op 21 Joer erof gesat hunn. 1976, oder vill méi d'Gemengerots- wahlen am Oktober vun 1975 waren déi éischt, wou de Wahlalter op 21 Joer erofgesat gi war. Ech erënnere mech gutt drun, well wann deemools de Wahlalter net op 21 Joer erofgesat gi wier, hätt ech 1976 net kéinte kandidéieren an ech hätt net kéinte gewielt ginn. Dofir kann ech mech erënnere, dass dat deemools war.

(Brouhaha général)

Gliff?

(Interruptions)

Jo, et wier warscheinlech e grouse Verloscht gewiescht.

(Hilarité)

Chambre
des Députés
L U X E M B O U R G

d'Chamber live
Chamber TV
och an der Rediffusioun
all Sëtzungsdag
vun 19:00 Auer un

d'Chamber online op
www.chd.lu
mat de Rubriken

- Composition & Organisation
- Séances publiques & Commissions
- Hôtel de la Chambre
- Portail documentaire
- Web TV live

Duerfir war ech och 1976 dee Jéngsten, dee bis dohinner an de Schafferot komm ass, well virdrun nach kee konnt dra komm sinn. Dat war licht nozerechnen.

Bon, et gesäit een also, dass dat eng laang Evolutioun vun 30 Joer war bis esou eng Etapp erëm gemaach ginn ass. Ech ka mer virstellen, dass eng nächst Etapp zumindest grad esou laang därft daueren, wann et iwwerhaapt eng an déi Richtung gëtt. Op jidde Fall ass dat heiten insgesamt eng positiv Décisioun, dass mer dat aktiivt mat deem passive Wahlrecht oder dat passivt mat deem aktiven duerch dës Ännerung vun der Constitutioun haut gläichstellen, fir dass déi Jugendlech am Alter vun der Volljähregkeet do kënne komplett mat dru participéieren.

En aneren Artikel ass dee vun de Kantonen, deen elo hei méi prezis an der Constitutioun opgefouert gëtt a wou selbstverständlech dann och ëmmer d'Diskussioun opkënnt iwwert d'Wahlbezierker. Eis gréng Kolleeg mengen et misst een ee Wahlbezierk fir dat ganz Land maachen.

Mir ënnerstëtzen déi Propositionen selbstverständlech net, well dat géif zur Konsequenz féieren, dass déi ländlech Deeler aus dem Land herno keng Deputéierte méi hätten, mä dass da praktesch nëmme méi Leit hei an der Chamber géife setzen, déi an dem Stater Gemengerot sinn - de Stater Gemengerot ass haut schonn net schlecht an der Chamber vertratt -, vläicht géif och nach déi eng oder déi aner Perséinlechkeet vun Esch kommen, mä déi kleng Gemengen aus dem Land dierften et doudsécher a Regiounen wéi dem Norden oder dem Oste schwéier kréien, well mer nëmme méi eng Wahlsektioun hätte fir Leit vun do an d'Chamber eran ze kréien.

Genausou falsch wier et awer och fir hinzegoe an aus deene véier Bezierker der méi ze maachen. Dat géif nämlech zum Nodeel vun deene klenge Parteie goen, well mer wësse jo dass duerch d'Opdeelung vun de Reschtmandater am Fong déi kleng Parteie benodeelegt sinn. Duerch déi véier Wahlbezierker, déi mer schonn hunn, sinn déi méi kleng Parteien, déi zwar och lues a lues grouss ginn, awer vis-à-vis vun deene gréissere Parteien, déi lues a lues méi kleng ginn, benodeelegt.

Am Fong wier déi richteg Léisung déi, dass ee géif higoen an d'Vollmandater iwwert déi véier Bezierker verdeele géif an et géif een d'Reschststëmme vun deene véier Bezierker zesummeschloe fir déi lescht Mandater ze verginn. Dann hätt een dem Wielerwëllen, wat d'Opdeelung tëschent de Parteien ubelaangt, richteg entsprach. Mä och dat därft sécherlech hei am Parlament keng Majoritéit bréngen, esou dass mer wäerte beim Status quo bleiwen esou wéi dat ass, an ech géif och mengen dass dat ob jidde Fall besser wär wéi d'Land an ee grouss Wahlbezirk opzehuelen.

Dat gesot Här President, Dir Damen an Dir Hären, wëll ech nach eng Kéier merci soen dem Rapporteur an d'Zoustëmmung vun eiser Fraktioun fir d'Ännerung vun dësen zwee Artikelen vun eiser Constitutioun bréngen.

M. le Président.- Merci, Här Gibéryen. Déi nächst Riednerin ass d'Madame Renée Wagener.

Mme Renée Wagener (DÉI GRÉNG).- Merci, Här President. Ech kréie gesot, et géif elo schwéier gi fir mech. Ech weess dat zwar net, ech mengen, ech hätt gutt Argumenter.

Här President, d'Diskussiounen ronderëm d'Verfassungsreform vun haut ginn eis schonn e kleng Virgeschmaach op dat wat eis muer bei der Reform vum Wahlgesetz wäert erwaarden. Dass déi Gréng sech vill méi eng fundamental Ausernersetzung mat eisem Wahl-

system erwaart hätten, dat wäert lech muer mäi Kolleeg Camille Gira an och meng Weinegkeet duerleeën.

Och dës Verfassungsännerungen, Här President, sinn awer de Bewäis vun enger wéineg couragéierter Approche, well och hei hätte mer vill méi Handlungsspillraum gehat.

Ech explizéiere mech. Ech gi fir d'éischt op den Artikel 51-6 an, wou et jo ëm d'Opdeelung vum Land a véier Circonscriptionen geet. Déi Gréng hate do ganz kloer Positioun bezunn an hirem Pabeier, 30 Schrëtt fir méi Matbestëmmung, dee mer scho virun zwee Joer erausginn hunn. Mir hu gemengt, et soll een ee grouss Wahlbezierk zu Lëtzebuerg maachen a mat där Opdeelung a véier ophalen. Dat wär éischens méi gerecht, well déi aktuell Opdeelung och eng Diskrepanz schafft tëschent de Stëmmundeeler vun de Parteien an der Sëtzverdeelung, an ausserdem si verschidde Wahlbezierker par rapport zu aneren iwerrepresentéiert. Jee nodeem a wéi engem Bezierk ee wunnt, ass engem seng Stëmm méi oder manner wäert.

(M. Jean Spautz reprend la Présidence)

Zweetens wär dat och de soziologesche Gegebenheete méi ugepasst. Et sinn eng Rei vun Etüden, zum Beispill déi vum Centre Lippmann, déi drop hiweisen dass déi Opdeelung, déi gemaach ginn ass deemools a véier Bezierker, no Kritärë geschitt ass vu Rapporten tëschent ländlecher a städtescher Bevölkerung, déi et haut esou net méi gëtt, dass den Elektorat changéiert huet an och méi homogène ginn ass, an dass an eisem Zäitalter esou kleng Wahlbezierker ëmmer manner Sënn maachen. An ech wëllt och agoen op dat wat den Här Gibéryen elo grad gesot huet, et gëtt nämlech eng Ëmfro vun der ILReS aus där ervirgeet, dass grad déi Leit an deene kleng Wahlbezierker verstärkt fir en eenzege Wahlbezierk antrieden. Et huet eventuell mat der Qualitéit vun de Leit ze dinn, déi an deene verschiddene Bezierker untrieden, mä ech mengen, et huet awer och nach aner méi fundamental Grënn, dass nämlech d'Leit sech hei am Land als e Ganzt verstinn, an dass se déi Opdeelung do an déi Trennung tëschent de Bezierker an och déi Trennung, déi gemaach gëtt wann et drëms geet kënne Leit ze wielen, net méi kennen novollzéien.

(Interruptions diverses)

Här Scheuer, ech géif mech hidden esou eppes ze denken.

Här President, och d'Iddi vun engem fënneften neie Wahlbezierk kënne mir net matdroen. Dat géif déi Zerstückelung just nach weider dreiwen, an iwwer kuerz oder laang géifen och hei erëm nei Diskrepanzen oprieden. Mir hate dofir proposéiert een eenzege Wahlbezierk anzeféieren, flankéiert awer vun enger Wahlhürd vun 3%, fir eng minimal Representativitéit vun de Parteien an der Chamber ze garantéieren, an doniewent hate mer awer och proposéiert, fir deem Argument, dass dann déi eenzel Géigenden, an dat ass jo elo grad schonn hei ugeklongen, vum Land dann net méi esou an der Chamber vläicht vertruede wäeren, entgéint ze trieden, et soll een och eng Reform vum Statsrot maachen an deen zu enger zweeter Chamber reforméieren, woumat een dann duerch e spezifesch Wahlssystem eng Vertriedung vun de Regiounen erëm hätt kéinten erreechen, zum Beispill wann ee gesot hätt d'Gemengeréit géifen d'Membere vun esou engem Senat, wéi een e vläicht da kéint nennen, wielen.

Leider, Här President, an dorop wäert mäi Kolleeg Camille Gira muer nach méi am Detail agoen, huet ausser eis keng eenzeg Partei et fir néideg fonnt, sech mat der Noutwendegkeet vun esou méi fundamentalen Ännerunge vum Wahl-system seriö ausenaner ze setzen.

Här President, da kéim ech zum zweeten Artikel dee mer haut an der Verfassung änneren, nämlech den Artikel 52-3. Hei geet et fir d'Majoritéit vun der Kommissioun zumindest ëm de Wahlalter. Ech mengen, dass et och nach e puer aner Punkte gëtt, iwwert déi een hätt kéinten diskutéieren. Dorop kommen ech herno zrëck.

Mir sinn natierlech der Meinung als Gréng, dass dat hei e Schrëtt an déi richteg Richtung ass fir de Wahlalter erofzesetzen, mä mir wäeren awer gären nach e Schrëtt méi wäit gaangen. Eiser Meinung no hätt een de Mindestalter beim aktive Wahlrecht och nach kéinten erofsetzen. Mir hu proposéiert op 16 Joer, fir déi Jonk méi fréi fir d'Politik ze interesséieren a fir se un der politescher Diskussioun deel huelen ze loosse.

Et ginn awer och - an do kommen ech dann zu deenen aneren Aspekter - nach aner Elementer, déi vum Artikel 52 tangéiert sinn. Dat ass éischens d'Wahlrecht fir déi auslännesch Leit. Et gëtt jo ganz kloer hei gesot, dass ee muss Lëtzebuerger si fir kënne wielen ze goen. Den Alinéa 2 ass awer bei där virleiender Revisiounsproposition net geännert ginn. Mir sinn der Meinung, dass een duerchaus hätt kéinten iwwert dës Agrenzung vum Wahlrecht op d'Lëtzebuerger, esou wéi se haut besteet, nodenken, a mir hunn och an eisem Pabeier deemools gemengt, dass et am Sënn vun enger besserer Integratioun gewiescht wär, wa mer d'auslännesch Bevölkerung net nëmme an kommunalen an um europäeschen Niveau géifen deelhuele loosse, mä och um nationalen Entscheidungsprozess.

Emol ofgesi vun der Tatsaach, dass et och eng fundamental Ongerechtegkeet ass a géint d'Iddi vun der Universalitéit vum Wahlrecht - den Här Meyers huet virdrun dat schéint Zitat vum Här Delpéré bruecht, do kléngt dat jo am Fong och schonn e bësse mat un -, géife mir hei awer och een Deel vun der Bevölkerung d'office vum Wahlrecht ausschléissen. An dass mer mat eiser Meinung net eleng do sti beweist och d'Tatsaach, dass den Här Statsminister Juncker schonn op verschiddene Plaze gemengt huet, grad am Kader vun der Entwécklung vun eisem Land a Richtung vun enger méi héijer Awunnerzuel an enger verstärkter Immigratioun, misst ee sech d'Fro stellen - kéim een och net méi derlaanscht fir déi Fro op der Säit ze loosse -, wéi et da mat eisem nationale Wahlrecht gestallt wär, ob mer do net awer och misste Reforme maachen.

Här President, da kéim ech nach zu engem zweete Punkt iwwert dee mer och an der Kommissioun e bëssen diskutéiert hunn, mä wou mer finalement keng Ännerung gemaach hunn. Dat sinn d'Droits civils et politiques. Déi stinn och an dësem Artikel, mä, wéi gesot, et ass keng Textännerung proposéiert ginn. Mir hate awer Diskussiounen ronderëm d'Fro, ob de Verloscht vum Wahlrecht, och am Zesummenhank mam Artikel 53, deen duerno kënnt an deen déi Fäll preziséiert wou een net därff wéile goen oder gewielt ginn, nach zäitgeméis wär.

Et ass och haut am 21. Jorhonnert nach esou, dass e Condamnéierte vun enger Condamnation criminelle säi Wahlrecht nom Ofsëtze vu senger Prisongsstrof net automatesch zrëck kriit, mä e muss dann eng Demande en grâce maachen. Niewent der Fro, ob een net automatesch misst no senger Strof dat Wahlrecht erëm kréien, kéint een awer och déi méi fundamental Fro opwerfen, ob et haut nach Sënn mécht, niewent enger Strof wéi Fräiheitsentzuch, och nach d'Ewechhuele vum Wahlrecht ze

setzen, woubäi dann och dee kleng Widdersproch an Erscheinung trëtt, dass dat jo net a Reaktioun op e Wahlrecht geschitt, mä op eng Wahlpflicht, déi mer hei zu Lëtzebuerg hunn, zu där all Biergerin a Bierger an dësem Land verdonnert gëtt, och wa se sech näischt zu Scholde komme gelooss hunn.

Zumindest wat dat aktiivt Wahlrecht betrëfft hätt ee sech kéinte virstellen, dass seng Ausübung och vläicht während enger Condamnatioun géif de Lien zur Gesellschaft dobaussen halen an eng spéider Resozialiséierung méi einfach maachen.

Dat also zu deem wat d'Commission des Institutions ausgeklamert huet. Wat elo déi proposéiert Textännerunge betrëfft, esou si mir zwar net dogéint, mä mir stelle fest dass déi éischt eigentlech d'Festhaltung um Status quo bedeit an dass déi zweet eis net wäit genuch geet, an dofir, Här President, wäerte mer eis beim Vote enthalten.

M. le Président.- D'Wuert huet elo den Här Innenminister Michel Wolter.

M. Michel Wolter, Ministre de l'Intérieur.- Här President, Dir Damen an Dir Hären, ech stelle fest, dass eng grouss net grad Unanimitéit, mä eng dach awer bal Unanimitéit, besteet, fir mat den Ännerungen oder Précisiounen wéi se hei virgesi sinn d'Accord ze sinn. Ech wëllt och dem Rapporteur merci soe fir déi Aarbecht déi en hei gemaach huet a wëllt mech op e puer Reflexiounen limitéieren, déi engem am Kader vun deenen zwee Artikelen opalen.

Zum Artikel 5.1, Paragraph 6, deen elo d'Kantonen explizit an d'Constitutioun erasetzt a soss näischt ass wéi Weiderschreiwung a preziséierter Form vun deem wat mer elo hunn, tentéieren ech, wat déi langfristeg Approche ubelaangt vum Découpage administratif hei zu Lëtzebuerg, éischter an d'Richtung vun deem ze goe wat den honorabelen Deputéierte Bodry de Mëtten hei gesot huet.

Mir wäerten an deenen nächste Wochen iwwert den definitive Programme directeur vum Aménagement du territoire diskutéieren, dee sechs Regiounen fir eist Land an Zukunft virgesäit. Dat gëtt een neien Découpage, dee sech bei anerer dobäi fëgt.

Ech weess, dass dat heiten Diskussiounen sinn déi een net vun engem Dag op deen aneren zu Enn féiere kann. Et gëtt e changéiert Ëmfeld, wat sech doduerch wäert charakteriséieren, dass ëmmer méi d'Gemengen a Regiounen wäerten zesumme schaffen, a mer iwwer kuerz oder laang net laanscht eng Diskussioun wäerte kommen, wéi mer deen Découpage par rapport zu aneren Découpage gesinn. Ech denken do un de judiciairen, un de politeschen, un den administrativen Découpage. Dat ass vläicht nach net fir haut oder fir muer, mä ech sinn ähnlech wéi den Här Bodry fest dovun iwwerzeegt, dass mer a fënnef oder zéng Joer déi Diskussioun aneschtens wäerte féiere wann d'Regioun als eng Entitéit méi an de Käpp vun de Leit ass, de Kanton en fin de compte just nach fir dat heite gebraucht gëtt a bei der Andeelung vu gewëssene Statsservicer, och nach bei de Pompjeeën als eng fest Gréisst besteet, mä lues a lues duerch d'Regioun wäert ersat ginn a sech fréi oder spéit d'Fro wäert stellen, wéi et da mat de Wahlbezierker wäert sinn.

Ob een dann nécessairement zu enger Konkusioun kënnt, dass ee sechs Wahlbezierker mécht oder ähnlech wéi dat d'ailleurs och jo schonn op Kantonsniveau de Fall war, dass gewësse Kantone zesummegeschloe gi sinn deemools fir ee Wahlbezierk auszemaachen, dat mussen dann déi mateneen ausmaachen déi dann d'Diskusioun wäerte féieren an d'Décioun treffen. Ech mengen dass déi

Traditioun, mat där mer eis elo laang zefridde ginn hunn, fir ze soen, et ass irgendwann eng Kéier esou décidéiert ginn, also loosse mer näischt drun änneren, dass dat ëmmer manner am Fong der gelieferter Realitéit um Terrain Rechnung dréit an dass mer iwwer laang Zäit net derlaanscht wäerte komme fir do déi noutwendeg Adaptatiounen virzehuelen.

Wat den Artikel 52, Alinéa 3 ubelaangt, déi 18 Joer, déi elo festgeluecht gi sinn, souwuel fir dat aktiivt wéi fir dat passivt Wahlrecht an déi méiglech Divergenz am Text, déi kënnt einfach dohier, dass mer am Wahlgesetz, esou wéi et den Här Gibéryen gesot huet, Referenz maachen op d'Wielerlëschten an dass et also wichteg ass am Wahlgesetz, well dat jo eng Exceptioun zur Wielerlëscht dee Moment gëtt, festzehalen, wann am Laf vum Joer gewielt gëtt, dass dat le jour de l'élection ass. Praktesch stellen ech mer vir, dass d'Wielerlëscht an Zukunft wäert esou opgesat ginn, dass déi Leit, déi 18 Joer accompli hu wann d'Joer ugeet, op der Lëscht sinn, a wann da Wahlen an där Gemeng oder an der Chamber am Laf vum Joer stattfannen, dass op deem Stéchdatum déi Jonk, déi bis zu deem Dag am Joer 18 Joer kritt hunn, dann nach bäigeschriwwe wäerte ginn.

Den Här Bodry huet nach eng Fro gestallt iwwert déi aner Wahlen, d'Sozialwahlen a weiderer. De Minister Biltgen, dee beschäftegt sech och mat där Fro. E wäert an deenen nächste Wochen e Projet de loi op den Instanzewee bréngen, deen och d'Texter bei de Sozialwahle wäert adaptéieren. Hien huet mer gesot, hien hätt drop gewaart dass d'Chamber déi Proposition de révision vun der Constitutioun géif unhuelen, fir duerno den Dépôt vun de konsequenten Ännerungen ze maachen.

(Interruptions diverses)

M. le Président.- D'Diskusioun ass ofgeschloss. Mir kommen zu der Lecture an zum Vote. Ech erënneren drun, dass beim Vote vun enger Proposition de révision eng Presenz vun 3/4 vun den Deputéierten an eng Majoritéit vun 2/3 vun de Stëmmen no den Dispositiounen vum Artikel 114 néideg sinn.

Une voix.- Ech fäerte mir erreechen dee Quorum net.

M. Ben Fayot (LSAP).- Här President, et ass awer eng gelunge Method fir eng Kommissiounssitzung während enger Plénière ofzehalen!

M. le Président.- Mir kënnen awer d'Lecture vun den Artikelen maachen.

Lecture du texte de la proposition de révision (par M. Jean Spautz)

Den neien Artikel 51, Paragraph (6) vun der Constitutioun an den neien Artikel 52, Alinéa 3 vun der Constitutioun si gelies an ugeholl.

Mir maachen de Vote. Et si 47 Deputéierte present.

Vote sur l'ensemble de la proposition de révision de l'article 51, paragraphe (6) de la Constitution et de l'article 52, alinéa 3 de la Constitution et dispense du second vote constitutionnel

Déi dofir si stëmme mat Jo, déi aner mat Neen oder si enthalte sech.

D'Proposition de révision ass ugeholl mat 51 Jo-Stëmmen a 5 Absentiounen.

Ont voté oui: MM. Willy Bourg (par M. Ady Jung), Lucien Clement, Marcel Glesener, Jean-Marie Halsdorf, Ady Jung, Paul-Henri Meyers, Mme Marie-Josée Meyers-Frank, MM. Laurent Mosar, Patrick Santer (par Mme Nelly Stein), Marco Schank, Jean Spautz, Mme Nelly Stein, MM. Nicolas Strotz, Fred Sunnen, Lucien Weiler et Claude Wiseler;

Mme Simone Beissel (par M. Claude Meisch), MM. Jeannot Belling, Xavier Bettel, Niki Bettendorf, Emile Calmes, Mme Agny Durdu, MM. Gusty Graas, Paul Helminger, Alexandre Krieps, Claude Meisch, Mme Maggy Nagel, MM. Jean-Paul Rippinger, Marco Schroell (par M. John Schummer), John Schummer et Théo Stendebach;

MM. Jean Asselborn, Alex Bodry, Mme Mady Delvaux-Stehres, M. Mars Di Bartolomeo (par M. Alex Bodry), Mme Lydie Err, MM. Ben Fayot, Jean-Pierre Klein (par M. Ben Fayot), Jeannot Krecké, Lucien Lux, Mme Lydia Mutsch (par M. Georges Wohlfart), MM. Jos Scheuer, Georges Wohlfart et Marc Zanussi (par M. Jeannot Krecké);

MM. Jean Colombero, Gast Gibéryen, Fernand Greisen, Jacques-Yves Henckes, Aly Jaerling, Jean-Pierre Koepp et Robert Mehlen.

Se sont abstenus: MM. François Bausch (par Mme Renée Wagener), Robert Garcia, Camille Gira, Jean Huss et Mme Renée Wagener.

Ass d'Chamber d'accord fir d'Dispens vum zweete Vote ze ginn?

(Assentiment)

Et ass esou décidéiert.

Da komme mer zur Diskussioun vum Projet de loi 4967. Et si schonn ageschriwwen: d'Madame Delvaux, déi Häre Rippinger, Greisen an Urbany. D'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här Jean-Marie Halsdorf.

10. 4967 - Projet de loi portant approbation

- de la Constitution de l'Union internationale des télécommunications et de son annexe ainsi de la Convention de l'Union internationale des télécommunications et de son annexe, signées à Genève le 22 décembre 1992, telles qu'amendées par les Conférences de plénipotentiaires de l'Union internationale des télécommunications à Kyoto, le 14 octobre 1994 et à Minneapolis, le 6 novembre 1998;

- des résolutions, décisions et recommandations faisant partie des Actes finals de la Conférence de plénipotentiaires additionnelle de l'Union internationale des télécommunications (Genève 1992) et des Conférences de plénipotentiaires de l'Union internationale des télécommunications de Kyoto (1994) et de Minneapolis (1998)

Rapport de la Commission des Media et des Communications

M. Jean-Marie Halsdorf (CSV), rapporteur.- Här President, Dir Damen an Dir Hären, mir kommen elo zum Projet de loi 4967, deen déi lescht Hürd vun eisem Légiférierungsapparat hélt. Dat Dokument, wat ech lech hei weisen, huet 286 Säiten. Et ass also eppes Grousses an et geet am Fong geholl drëm, fir d'Constitution vun der UIT (Union internationale des télécommunications) an d'Conventioun vun der UIT vu Genf vun 1992, vu Kyoto vun 1994 a vu Minneapolis vun 1998 an eis Gesetzgebung ëmzesetzen.

Dëse Projet de loi gouf vun der Ausseministesch déposéiert de 6. Juni 2002 mat Texter, mat engem

Exposé des motifs, mat engem Commentaire a mat Amendementen. De Rapporteur war meng Persoun. De 16. Januar 2003 hu mer eng Analys gemaach vun dësem Projet de loi an den Avis vum Statsrot gekuckt.

Déi 15. Konferenz plénipotentiaire - esou gëtt dat genannt - ass den höchsten Organ vun der UIT. Si war zu Minneapolis vum 12. Oktober bis de 6. November 1998. Et ware 1.606 Leit, déi sech doru bedeelegt hunn aus 170 Länner, fir lech ze weise wéi grouss deen Apparat ass. Déi Décisiounen, déi geholl gi sinn, kéint een op véier Stéck resüméieren.

Éischtens ass e Strategieplang festgeluecht ginn, fir de Budget iwwer véier Joer ze maachen. Zweetens ass eng nei Aarbechtsmethodik festgeluecht gi fir de Fonctionnement ze verbesseren. Duerch soll eng besser Bedeelegung vun de Membere vum Privatsektor un den Aarbechte vun der Union internationale des télécommunications festgeluecht ginn, an d'Kompetenze vun der UIT sollten ausgebaut ginn op Systemsatelliten, déi net op géostationnairen Orbite leien.

Politesch, strategiesch an administrativ Décisiounen waren déi, dass nei Dirigenten an d'UIT genannt gi sinn. Et sinn nei Gremie geschaaft ginn, ënner anerem e Comité de réglementation fir d'Radiokommunikatiounen, wou dann och d'Membere vun 9 op 12 erop gesat gi sinn. Et ass d'Afféiere vun engem konsultative Gremium am Beräich vun der Entwécklung a vun der Normalisatioun, deen nei Aufgaben an nei Rolle soll iwwerhuele fir d'Aarbechte besser ze organiséieren. En neie Statut ass och definéiert gi vun deenen eenzelne Leit. Esou ass de Statut vum Associé festgeluecht ginn, fir nei Forme vun Zesummenaarbecht ze erméiglechen. Dëse kann am Fong geholl net un den Décisionsprozeduren deelhuelen, laut Artikel 20, mä trotzdem kommen heiderch de Privatsektor an den öffentliche Sektor méi no zesummen.

Eng Kommissioun sollt d'ailleurs analyséieren, ob déi finanziell Bedeelegunge vun deenen eenzelne Partner, dat heescht vun de Memberstaaten an de Betriber, sollten an deem Verhältnis bleiwe wéi bis elo, dat ass eent zu fénnef. Am Fong geholl muss ee wëssen an och festhalen, dass an dësem Beräich ëmmer méi Privatopérateuren am Telekommunikationsberäich present sinn. D'UIT soll laut dësen Objektivt zu engem internationale Konvergenzpunkt ginn an der Wirtschaft an doriwwer eraus an der Informationsgesellschaft op eiser Welt.

Och am Kader vun den IP-Protokoller, Protokoller am Beräich vum Internet, solle Recommendationen ausgeschafft an d'Koordinéierung besser gi wat d'Aktivitéiten ugeet mat dem Organe mondial vun der Propriété intellectuelle. Des Weideren ass festgehale gi fir Forummen, Ausstellungen an esou weider ëmmer nach ofzehalen an auszubauen, an zwee Weltsommeten ze organiséieren, wou deen éischten elo dëst Joer zu Genève usteet an deen aneren d'nächst Joer oder am Joer 2005 an Tunesien.

D'Regionalbüroer sollen ausgebaut ginn, besonnesch an den Entwécklungslänner, well do e Bedarf ass, an et ass e Règlement intérieur festgeluecht gi fir am Fong geholl och juristesche hei en Instrument ze kréien dat méi transparent ass a fir méi Flexibilitéit ze kréien an deenen dräi Secteuren, wou den UIT aktiv ass: am Beräich vun den Aarbechtsprozeduren, an zwar an der Radiokommunikatioun, an der Normalisatioun an an der Entwécklung.

Am Finanzberäich sinn och Décisiounen geholl ginn. Ech hat et scho gesot. De Budget ass véier Joer laang festgeluecht ginn an de Käschtendeckungsprinzip soll festgeluecht ginn, besonnesch wann

Dossieren déposéiert gi fir eng Konsolidéierung am Finanzberäich ze kréien. Da soll am Fong geholl nach gekuckt gi fir fir déi Satelliten, déi net op enger géostationnaire Bunn leien, eng kloer Regel dran ze kréien, well dës e ganz grouss finanziellen Impakt représentéieren. Si si rare par essence an dofir ass och e Groupe de travail kreéiert ginn, deen déi Käschte soll ausrechnen.

Dee wichtegste Punkt ass deen, dass eng Diligence due festgeluecht ginn ass. Dat ass zu Minneapolis agefouert ginn an dat geet schonn zréck op d'Weltkonferenz vun 1997 vun de Radiokommunikatiounen, déi ebe soll évitéieren, dass fiktiv Satelliten entstinn, sou genannte Pabeiersatelliten, well et ebe kann interessant si verschidde Frequenzen ze beleeden oder ze reservéieren a well nëmme limitéiert Kapassitéiten do sinn. Dofir muss de Fabrikant vum Satellit matgedeelt ginn, den Numm vum Exploitant vum Satellit an am Kontrakt muss den Datum stoe wéini de Satellit opgeschoss soll ginn.

Déiselwecht Diligence due hätt een och kënnen am finanzielle Beräich maachen. Dat ass awer net zréckbehale ginn, well am Fong geholl keng Erfahrungswäerter do wieren. Dat hätt geheescht, da wäre Kautiounen agefouert gi pro Satellit a järelech Taxen. D'Amendementen am Detail géif ech lech bidden eng Kéier am Projet de loi respektiv am schréffleche Rapport nozeliesen.

D'Positioun vun de Lëtzebuurger soen ech lech nach kuerz a fénnef Punkten.

Am Fong geholl ass d'Ënnerschrëft jo scho gemaach ginn de 6. November 1998. Lëtzebuerg huet éischtens an der Reserv 63 festgehale, dass d'Dispositiounen eréischt applicabel gi wa se dem Traité vun der EU entsprechen.

Zweetens hu se déiselwecht Reserven zu Minneapolis ausgeschwat, déi se och schonn zu Kyoto ausgeschwat haten.

Drëttens hu se d'Souveränsrechter, déi déi Länner, déi um Äquator leien, kréie wollten, ofgewisen, ebe grad wat déi géostationnaire Satellite betrëfft. Dat steet och am Finalakt vu Minneapolis.

Véiertens ass bei der Deklaratioun 91, wou d'USA de Käschtendeckungsprinzip fir d'Telekommunikatiounssatelliten entzéie wollten, och eng Konterreserv vu Lëtzebuerg formuléiert ginn.

Fénneftens, dee wichtegste Punkt, ass d'Deklaratioun 33, wou déi arabesch State Systemsatelliten, déi kommerziell bedriwwen ginn, zoumaache wollte fir verschidde radioelektresch Frequenze respektiv orbital Positiounen. Och hei huet Lëtzebuerg eng Konterreserv gemaach, d'Nummer 113, esou dass keen Ënnerscheid gemaach gëtt zwësche kommerziellen an öffentliche Bedreiwer. Dëst wier besonnesch schiedlech gewiescht fir déi Satellitbedreiwer hei am Land.

D'Amendementen si schonn den 1. Januar 2000 a Kraaft getrueden. Den Avis vum Statsrot ass am Fong geholl ganz interessant, well e sech op den Artikel 37 vun der Verfassung berëift an am Artikel 4 modifié vun der Constitution, duerch deen och d'Konventioun mat geregelt gëtt, seet, dass doraus administrativ Reglementer entstinn. Déi administrativ Reglementer sinn obligatoresch fir all Stat, de Stat muss sech conforméieren, dat ass den Artikel 6 modifié.

Da kënnt den Artikel 54 modifié, dee seet: „Dës sinn awer nëmme rechtskräfteg, wa se och ratifizéiert ginn.“ Hei zu Lëtzebuerg ass dat dann hei an der Chamber. Dierneft hu mer nach eng Prozedur vun de modifizéierte Punkten. Dat sinn d'Punkten 217B an 221A, déi vun

enger anticipéierter Approbatioun schwätzen. Hei si mer da wierklech an enger Positioun déi net ganz kloer ass, wat där ganzer Problematik, géif ech soen, vun den Exigence vum Artikel 37 vun der Verfassung entsprécht, well am Fong geholl d'Portée vum Vote hei an der Chamber net kloer do steet.

Déi administrativ Reglementer goufen des Weideren - dat ass och bekannt - ni am Mémorial veröffentlecht. Dat ass schonn 1995 hei an der Chamber diskutéiert ginn an och deemools am Abrëll hat de Statsrot dorobber higewisen. Déi deemoleg Chamberkommissioun hat zwar keng Problemer domat an och d'Regierungsvertreieder hu confirméiert, datt dat esou ass wéinst deene grouss Volumë vun Dokumenter, mä et géif sech mat dëser Problematik auserneeegesat ginn.

Kloer ass, dass am Artikel 55 steet, dass dat Ganzt soll en eenzelt Instrument ginn, wat ratifizéiert muss gi vum legislativen Apparat ier et rechtskräfteg ass. Do hu mer also gewësse Froen, déi sech stellen. Sécher ass awer, dass déi international Réglementatioun respektéiert gi muss.

An deem Sënn ass d'Saach ganz kloer an duerfir géif ech lech och bidden dëse Projet de loi ze stëmmen, esou wéi dat an der Kommissioun geschitt ass, wou en d'Unanimitéit kritt huet an ech géif mam selwechten Otemzuch och den Accord vun der CSV bréngen.

Ech soen lech merci fir Är Opmerksamkeet.

M. le Président.- D'Madame Mady Delvaux huet elo d'Wuert.

Discussion générale

Mme Mady Delvaux-Stehres (LSAP).- Merci, Här President. Wéi den Här Halsdorf gesot huet: D'Saach ass ganz kloer. Ech wollt domat den Accord vun der sozialistescher Fraktioun zu dësem Projet bréngen.

(Hilarité)

Une voix.- Très bien.

M. le Président.- D'Wuert huet elo den Här Jean-Paul Rippinger.

M. Jean-Paul Rippinger (DP).- Här President, ech géif och dem Här Halsdorf villmools merci soe fir säin ausféierleche Rapport, wat et mir dann erlaabt mech drop ze beschränken den Accord vun eiser Fraktioun ze ginn.

M. le Président.- Den Här Fernand Greisen huet d'Wuert.

M. Fernand Greisen (ADR).- Här President, ech wëll och just den Accord vu menger Fraktioun ginn an all deene Leit, déi un deem Projet geschafft hunn, merci soen.

M. le Président.- D'Wuert huet elo de Kommunikationsminister, den Här François Biltgen.

M. François Biltgen, *Ministre délégué aux Communications*.- Här President, besser wéi den Här Halsdorf et gemaach huet, hätt ech et och net kënnen maachen.

M. le Président.- D'Diskussioun ass elo ofgeschloss. Mir kommen zur Lecture vum Article unique vum Projet de loi a mir stëmmen driwwer of.

Lecture du texte du projet de loi (par M. Jean Spautz)

Den Article unique ass gelies an ugeholl.

Vote sur l'ensemble du projet de loi et dispense du second vote constitutionnel

Déi derfir si stëmme mat Jo, déi dergéint si mat Neen oder si enthalen sech.

De Projet de loi ass eestëmmeg ugeholl mat 56 Jo-Stëmmen.

Ont voté oui: MM. Willy Bourg (par M. Ady Jung), Lucien Clement, Marcel Glesener, Jean-Marie Halsdorf, Norbert Hauptert (par Mme Nelly Stein), Ady Jung, Paul-Henri Meyers, Mmes Marie-Josée Meyers-Frank, Ferny Nicklaus-Faber (par M. Paul-Henri Meyers), MM. Marco Schank, Jean Spautz, Mme Nelly Stein, MM. Nicolas Strotz, Fred Sunnen, Lucien Weiler et Claude Wiseler (par M. Lucien Clement);

Mme Simone Beissel (par M. Gusty Graas), MM. Jeannot Belling, Xavier Bettel, Niki Bettendorf, Emile Calmes, Mme Agny Durdu, MM. Gusty Graas, Paul Helminger (par M. Claude Meisch), Alexandre Krieps, Claude Meisch, Mme Maggy Nagel, MM. Jean-Paul Rippinger, Marco Schroell (par M. Jeannot Belling), John Schummer et Théo Stendebach;

MM. Jean Asselborn, Alex Bodry, Mme Mady Delvaux-Stehres, M. Mars Di Bartolomeo (par M. Ben Fayot), Mme Lydie Err, MM. Ben Fayot, Jean-Pierre Klein, Jeannot Krecké, Lucien Lux, Mme Lydia Mutsch (par M. Jeannot Krecké), MM. Jos Scheuer, Georges Wohlfart et Marc Zanussi (par M. Alex Bodry);

MM. Jean Colombero, Gast Gibéryen, Fernand Greisen, Jacques-Yves Henckes, Aly Jaerling, Jean-Pierre Koepp et Robert Mehlen;

MM. François Bausch (par M. Robert Garcia), Robert Garcia, Camille Gira, Jean Huss et Mme Renée Wagener (par M. Camille Gira).

Gëtt d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou décidéiert.

Da komme mer elo zur Diskussioun vum Projet de loi 4788, engem Kulturoffkommens zwëschent Lëtzebuerg a Mauritius. Et si schonn ageschriwwen: d'Madame Delvaux, déi Häre Krieps a Greisen. D'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, déi honorabel Madame Nelly Stein.

11. 4788 - Projet de loi portant approbation de l'Accord de coopération culturelle entre le Gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg et le Gouvernement de la République de Maurice, signé à Port Louis, le 6 septembre 1995

Rapport de la Commission de l'Enseignement supérieur, de la Recherche et de la Culture

Mme Nelly Stein (CSV), rapportrice.- Här President, Dir Damen an Dir Hären, de Gesetzesprojet 4788 iwwert den Accord fir Kultur tëscht de Regierunge vu Lëtzebuerg an der Ile Maurice ass den 2. Abrëll 2001 an der Chamber deponéiert ginn. Den Avis vum Statsrot datéiert vum 13. Mäerz 2001, dat heescht datt d'Konsultationsprozedur schonns virun dem Dépôt vum Gesetzesprojet ofgeschloss war.

Den Accord selwer ass de 6. September 1995 zu Port Louis vun den zwou Regierunge ënnerschriwwen ginn.

(Interruption)

Et ass d'Haaptstad vun der Ile Maurice.

D'Kulturkommissioun vun der Chamber huet an hirer Réunioun vum 28. Mee 2002 mech als Rapporteur bestëmmt an an darselwechter Sëtzung hu mer den Text vum Projet de loi analyséiert.

Firwat dësen Accord mat der Ile Maurice?

Lëtzebuerg huet schonn eng ganz Rei ähnlech bilateral Echangë mat europäesche Länner. Dir kënnt